

HUDEBNÍ INVENTÁŘE A JEJICH VÝZNAM PRO HUDEBNĚHISTORICKÉ BĀDÁNÍ

- Autor Jan Racek se zde zabývá pouze starými hud.inventáři, otázkou novodobých inventářů dnešních hud.archivů, knihoven nebo hud. sbírek se věnoval ve studii *Organizace a vědecké poslání moderního hudebního archivu*, Brno 1937, Časopis zemského muzea v Brně.
- **Inventář** = stručný soupis a popis hudeb.materiálu písemné nebo hmotné povahy (rukopisné a tištěné noty, aktový, listinný, ikonografický a trofejní materiál atd.)určité sbírky v jejich původním nebo jiném, chronologickém nebo věcném pořádku, které byly pořízeny buď pro potřebu kontroly, ocenění nebo orientace po původních fondech hud.archivu nebo knihovny. Jde tu především o hud.inventáře šlechtických kapel zámeč.residencí, klášterních knihoven, kostelních kůrů, literátských bratrstev, hudebních spolků, škol a institucí, soukromých hudeb. knihoven a sbírek.
- **Rozeznáváme** :
  - : **ideální inventáře hud. fondů** – soupisy hudebnin a hud.nástrojů, které patřily v minulosti do celkového fondu hudebních památek
  - : **reálné inventáře** – soupis dochovaných písemných nebo tištěných hudeb.pramenů a hud.nástrojů. Rozdělují se na více druhů dle účelu vzniku – např. jako pozůstalostní soupisy, u soupisu majetku tzv. kupní inventáře, dále k praktickým účelům a také evidenčním pro potřebu hudebního archiváře nebo knihovníka.
- jejich význam je nemalý;

Nejstarší inventáře: Zapádní Evropa 8.st., později jejich zvýšený počet až ve 14. a 15.st., kdy si významné kláštery a kostely zakládají inventáře majetku a knihoven. K nim se dále přidávají inventáře feudálních zámeč. residencí, světských institucí a soukromých knihoven.

U nás v českých zemích inventáře až kolem 13.st., a to velmi ojediněle, se zpožděním (vyšebrodský, mělnický klášter), zatímco Polsko již od 12.st.

Až ve 2.pol.14. st. u nás jejich počet vzrůstá, zvláště v husitském období 15.st., kdy bylo provedeno mnoho invent.soupisů.

16. a 17.st.- provedeny konfiskace majetku, také četnost inventářů.

Staré inventáře mobiliářů, umělec.děl a knihoven slouží především dějepiscům umění a literárním historikům, k rekonstrukci uměleckých sbírek a knihoven; pomáhají určovat dnes anonymní díla, umožňují pátrání po osudech výtvarných památek a také jsou důležitým pramenem ke zjištění cest, kterými pronikaly cizí vlivy do produkce regionálních výtvarných škol a tvůrčích osobností. Dovolují nám rekonstruovat nejen kvantitativní, ale i kvalitativní úroveň tehdejší umělecké tvorby.

- př.: inventář zámku v Tovačově na Moravě z r. 1697 (Státní archiv v Brně, sign.: P 134) – obsahuje podrobné soupisy nábytku, bohoslužebného náčiní, stříbra, obrazů, soch, soupis knih, hudebních nástrojů, hudebnin, zbraní, apod.

- Další typ inventářů: **inventáře hudebnin a hudebních nástrojů**, jsou často nedílnou součástí předešlých inventářů, výše zmíněných; dávají nám jejich dobové určení, soupisy skladatelů, výčty skladeb, nástrojové obsazení atd. – značná dokumentární hodnota.
  - př.: inventář hudebnin kláštera v Rajhradě na Moravě z r. 1771, jedná se o tematický hudební inventář, obsahuje vokální chrámovou a světskou instrumentální hudbu 18. st.
  - př.: inventář hudebnin a hudebních nástrojů z farního kostela sv. Václava v Mikulově z r. 1819, obsahuje popis varhan, soupis hudebních nástrojů, chrámovou vokální a světskou instrumentální hudbu 18. a 19. st.

- **Hudební inventář X katalog hudebnin** : pojmy často nejednoznačného významu, často se i v odborné literatuře zaměňují; odlišení – podstata vzniku, vzhledu, funkčního použití, organizováním záznamů. Katalogy vznikly především za účelem podrobnějšího popisu notového materiálu nebo hudeb. nástrojů; jsou lístkové, pohyblivé naproti inventáři, který je svázán do pevné knižní vazby. Inventáře – stručnost, heslovitost pojmů, katalogy jsou více podrobnější.

Novodobé přepisy hudeb. inventářů k **edičním účelům** - dodržet zásady moderní kritické ediční techniky; tj. přesné a doslovné přepisy dle transkripčních pravidel; u starších památek i paleografický rozbor písma; dále musí obsahovat ediční komentář (tzv. vydavatelská zpráva) – shrnuty poznatky při celkovém studiu pramenů.

SČHK – termín „inventář“ – pod pojmem katalog; chápán jako seznam majetku; středověké latinské *inventarium* - *inventare* = shledávám, *inventus* = nalezená věc.

Typem věcně specializovaných katalogů jsou katalogy evidující určité hudební realie, které slouží hudební praxi nebo muzikolog. bádání. Tyto soupisy se označují jako *hudební katalogy*, pokud se jedná spíše o výsledky inventarizace, pak *hudební inventáře*.

- Dobové názvy hudebních i mimohudebních seznamů značně kolísají : *inventář*, *katalog*, *konsignace*, *seznam* atd.

- Od 19.st. pořizovány a vydávány hudební katalogy potřebami muzikologie, představují již výsledek badatel.činnosti.
- Inventáře zachycují: např. hudebniny, zvláště notové materiály, gramofon.desky a jiné typy zvukových nahrávek hudby, hudebně ikonografický materiál –hud.nástroje, pojednání o hudbě, různé typy hudebních pramenů a další reálie spjaté s hudbou.
- Slouží bibliografii, diskografii, heuristice, komerční propagaci apod. Zachycují dále obsah hud.sbírek, zvl.hudebních knihoven, hudeb.muzeí, hud.archívů a fonoték, výsledky nakladatelské produkce a hudebně tržního sortimentu atd.

- **Katalogizace hudebnin** – provádí se dnes podle mezinárodně dohodnutých pravidel dle organizace AIBM (Association Internationale Bibliothèques Musicales; hudební knihovna), jsou katalogizovány v rámci projektu RISM (Répertoire international des sources musicales).